

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1938

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῃ ΓΕΝΙΚῃ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Τῃ 26^ῃ ΜΑΡΤΙΟΥ 1939

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ,

Τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀποθανόντων συνεργατῶν καὶ φίλων τοῦ ἡμετέρου ἰδρύματος περιλαμβάνει πλείονας διακεκριμένους ἄνδρας ἔν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οἵτινες εἴτε ὡς ἐπίτιμοι εἴτε ὡς ἰσόβιοι εἴτε ὡς τακτικοὶ ἑταῖροι ἐνίσχυσαν τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα ἡμῶν, καταλείπουσι δὲ διὰ τῆς τιμίας αὐτῶν μνήμης ἱερὸν κεφάλαιον αὐξάνον τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς ἐν τῷ καθιδρύματι τούτῳ συντελουμένης ἐθνικῆς πνευματικῆς ἐργασίας. Ἐπιτίμους ἑταίρους ἀπώλεσεν ἡ Ἐταιρεία τὸν Ἐμμανουὴλ Læwy, τὸν Παῦλον Perdritzet, τὸν Παῦλον Collinet καὶ τὸν Περικλέα Ῥεδιάδην.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Læwy, καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης καὶ μέλος τῆς Βιενναίας Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ἄλλοτε δὲ καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ῥώμης, συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς

ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἰδίᾳ τῆς πλαστικῆς. Ἡ συναγωγή τῶν ἐπιγραφῶν τῶν Ἑλλήνων ἀγαματοποιῶν εἶναι θεμελιῶδες βοήθημα τῶν ἀρχαιολόγων, ἡ δὲ «ἀπόδοσις τῆς φύσεως ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν» ὑπῆρξεν ἔρευνα πλήρης λεπτοτάτων καὶ γονιμωτάτων παρατηρήσεων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Ὁσαύτως φωτεινότητι ὑπῆρξεν ἡ μονογραφία περὶ τοῦ Πολυγνώτου ὡς καὶ πλείσται ἄλλαι πραγματεῖαι ἀπαρτίζουσαι ὀγκώδη τὴν ἐπιστημονικὴν συμβολὴν τοῦ Ἐμμανουὴλ Loewy.

Ὁ Παῦλος Perdrizet, ἄλλοτε καθηγητῆς τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τοῦ Nancy καὶ τοῦ Στρασβούργου καὶ μέλος τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῆς Φιλολογίας, ὑπῆρξεν εἰς τῶν πολυμερεστέρων ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν τῆς τέχνης καθ' ὅλου, ἀσχοληθεὶς μετ' ἴσης εὐστοχίας καὶ πρωτοτυπίας περὶ τε τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν τέχνην καὶ τὴν τέχνην τῆς ἀναγεννήσεως, περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς θρησκείας καὶ τὴν λαογραφίαν, τὴν ἀρχαίαν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν καὶ ἐπιγραφικὴν, τῆς δὲ ἀσχολίας αὐτοῦ ταύτης ἔχομεν πρὸ ἡμῶν σημαντικὰς πραγματείας καὶ συγγράμματα, τὰ ὅποια πρόκεινται μνημεῖα πολυμαθείας καὶ διαυγείας κρίσεως. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνέδεσαν τὸν ἄνδρα ἡ συνεργασία αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς καὶ ἐν τοῖς δημοσιεύμασι τῶν Δελφῶν καὶ ἡ περιήγησις καὶ μελέτη τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, ἐξ ὧν ἐξεπήγασαν λαμπραὶ τοπογραφικαί, μυθολογικαί, θρησκευτικαὶ καὶ ἱστορικαὶ μελέται οἷα ἡ περὶ τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου, τῶν μύθων τοῦ Παγγαίου καὶ περὶ τῆς Σκαπτῆς Ὑλης.

Ἐν βαθεῖ γήρατι καὶ πλήρης ἐπιστημονικῆς εὐδοξίας ἀπέθανεν ὁ ἐπιφανέστατος Ἄγγλος ἀρχαιολόγος καὶ νομισματικὸς Percy Gardner, εἰς τὸν ὁποῖον πλείστα ὀφείλει ἡ ἀρχαιολογία. Νεώτατος ἀκόμη συνέγραψε μετὰ τοῦ πολλοῦ Imhoof Blumer τὸ Νομισματικὸν ὑπόμνημα εἰς τὸν Πausanίαν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐδημιούργησεν

ἀξιολογώτατον καὶ μόνιμον βοήθημα τῶν ἀρχαιολογικῶν μελετῶν. Πολύτιμον εἶναι ὡσαύτως τὸ περὶ τῶν Τύπων τῶν Ἑλληνικῶν νομισμάτων ἔργον αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ πρό τινων ἐτῶν ἐκδοθὲν σύγγραμμα περὶ τῶν Ἑλληνικῶν νομισμάτων τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου, ὅπου συνεκέντρωσε τὰς πολυετεῖς αὐτοῦ ἐρεῦνας. Ταῦτα καὶ ἄλλαι πολυάριθμοι πραγματεῖαι τοῦ Gardner τάσσουσι τὸν ἐκλιπόντα ἄνδρα εἰς τοὺς ἀριστεῖς τῆς ἡμετέρας ἐπιστήμης.

Ἐξέλιπεν ὡσαύτως ὁ κορυφαῖος νομοδιδάσκαλος καὶ ἱστορικὸς τοῦ ἀρχαίου, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου Παῦλος Collinet καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας, ἡμέτερος δὲ ἐπίτιμος ἐταῖρος.

Ὁ ναύαρχος Περικλῆς Ῥεδιάδης ἀπέθανεν ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν πιστὸς καὶ εὐσυνείδητος ἐκτελεστῆς τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος. Διακεκριμένος ναυτικός, οἰκονομολόγος καὶ ἐρευνητῆς τῆς ἀρχαίας ναυτικῆς ἱστορίας εἶχε συνδεθῆ διὰ τῶν μελετῶν αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἣ δὲ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς ἐφιλοξένησε πλείονας αὐτοῦ ἐργασίας, αἱ ὅποια καὶ ἐκτὸς τῆς χώρας ταύτης ἔτυχον προσοχῆς. Ἡ στοργὴ καὶ τὸ διαφέρον, τὸ ὅποῖον ὁ αἰμίμητος Ῥεδιάδης κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἐξεδήλου ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας καὶ ὑπὲρ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν πόρων αὐτῆς, ἐπιβάλλουσιν εἰς πάντα συνδεόμενον μετὰ τοῦ ἔργου ἡμῶν εὐγνώμονα τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἀρίστου φίλου καὶ συναγωνιστοῦ.

Ἐκ τῶν ἰσοβίων ἐταίρων ἐξέλιπον οἱ ἐπὶ μακρὸν ὑπηρετήσαντες τὴν πατρίδα ὡς πολιτικοὶ καὶ ὡς Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῆς Παιδείας Ἀλέξανδρος Σκουζῆς καὶ Ἀνδρέας Στεφανόπουλος, ὁ Ἀλέξανδρος Δεμερτζῆς καὶ ὁ ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἀφωσιωμένος συνεργάτης ἐν τῷ Συμβουλίῳ Δημήτριος Μακκᾶς καὶ ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διακεκριμένος καθηγητῆς Θεόδωρος Σκοῦφος.

Ἐκ τῶν τακτικῶν ἐταίρων ἀπωλέσαμεν τὸν Δημήτριον Χοστέβαν, ὅστις ἦτο σημαντικὸς συντελεστὴς τῆς παυρολογικῆς συλλογῆς τῆς Ἐταιρείας, καὶ τὸν Δημήτριον Σάρορον, ἄλλοτε Ἐκπαιδευτικὸν σύμβουλον, ὅστις μετὰ πολλῆς στοργῆς παρηκολούθει τὸ ἔργον τῆς Ἐταιρείας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1938 ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία παρὰ τὰς λαμπρὰς ἐφορτῆς, διὰ τῶν ὁποίων ἐπανηγύρισε τὴν ἑκατονταετηρίδα αὐτῆς, διεξήγαγε καὶ τὰς ἐξῆς ἀνασκαφικὰς ἐργασίας.

1. Ἡ κατὰ τὴν Ἱερῶν ὁδὸν ἔρρενα ἐξηκολούθησε διὰ τοῦ κ. Ἰω. Τραυλοῦ, ἐργασίαι δὲ ἐγένοντο ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ πέραν τούτου πρὸς Δ εἰς μῆκος 1500 μέτρων πρὸς ἐξακριβώσιν τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ καὶ συμπλήρωσιν τῶν προτέρων κατὰ τὰ ἔτη 1936 καὶ 1937 γενομένων ἐργασιῶν.

Τὸ ἀπὸ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς Δαφνίου ἀρχόμενον ρεῦμα ἐξηκριβώθη ὅτι εἶναι γνώμων τῆς κατευθύνσεως τῆς ὁδοῦ, διότι παρακολουθεῖ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην μέχρι τῆς θαλάσσης.

Ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ παρὰ τὴν σημερινὴν ὁδὸν Ἐλευσίνος ἡ Ἱερὰ ὁδὸς εὐρέθη εἰς βάθος 0^μ,80, ἔπειτα αὕτη καλύπτεται ὑπὸ τὴν σημερινὴν ὁδόν, μόνον δὲ εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων ἀνεφάνη μικρὸν τμήμα ταύτης. Περαιτέρω δὲν εὐρέθησαν ἴχνη, διότι φαίνεται ὅτι τὸ ρεῦμα κατέστρεψεν αὐτὴν μέχρι τοῦ λοφίσκου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ πάλιν ἀνευρέθησαν τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ ἄριστα διατηρουμένης. Τὸ κατάστρομα τῆς ὁδοῦ εἶναι κατεσκευασμένον ἐκ μικρῶν λίθων καὶ ἔχει πᾶχος 0,18, κατὰ δὲ τὸν ἄξονα αὐτῆς εὐρέθησαν τοποθετημένοι κατὰ σειρὰν μεγάλοι πλακοειδεῖς λίθοι, χρησιμεύοντες ὡς ὁδηγοὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ στρώματος.

Πρὸς νότον τῆς ὁδοῦ ὑπάρχουσι χθαμαλὰ ἀργόλιθα κρᾶ-

σπεδα, πρὸς βορρᾶν δὲ τριπλοῦς τοῖχος (ὑψους 0,60) ἀναλημματικὸς σκοπὸν ἔχων, ὅπως συγκρατῆ τὰ ὑψηλότερα ἐκεῖ χώματα.

Τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ εἶναι 4,80 μ., κατὰ δὲ τὸ βόρειον αὐτῆς ἡμισυ ἀνευρέθησαν αἱ ἀυλακώσεις τῶν τροχῶν τῶν ὀχημάτων (πλ. 0,09, βάρθ. 0,08 - ἀπόστασις τροχιῶν ἀπ' ἄξονος εἰς ἄξονα 1,39).

Στρώσεις τῆς ὁδοῦ διεκρίθησαν τρεῖς.

Εἰς ἀπόστασιν 1200 μ. ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης εὐρέθησαν τὰ λείψανα περιβόλου κατεσκευασμένου ἐκ κροκαλοπαγῶν λίθων μεγάλων ($1 \times 0,70 \times 0,45$) καὶ περικλειόντός ποτε τάφους, ὅπως φαίνεται ἐκ τῶν τεμαχίων πωρίνων σαρκοφάγων καὶ λειψάνων καύσεως καὶ πλειόνων ἀγγείων τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος. Ἡ ἐν μέρει καὶ ὑπὸ τὸ στρώμα τῆς ὁδοῦ θέσις τῆς πυρᾶς παρέχει πολῦτιμον χρονολογικὸν πόρισμα.

2. Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ἐλευσῖνος ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διὰ τοῦ κ. Κ. Κουρουνιώτου καὶ τοῦ κ. Ἰ. Τραυλοῦ.

Ἡ συνέχεια τῆς ἐρεῦνης τῶν ἀρχαιοτέρων στρωμάτων τῆς ἱερᾶς οἰκίας ἀπεκάλυψε κάτωθεν τοῦ δωματίου Α (τοῦ 7^{ου} π. Χ. αἰῶνος) ἐρείπια κτισμάτων ἀνηκόντων εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους, κατὰ τὸ τέλος τῶν ὁποίων ἀνηγέρθη καὶ ἡ ἱερὰ οἰκία.

Κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς ἱερᾶς οἰκίας εὐρέθη τάφος νεανίου τῶν γεωμετρικῶν χρόνων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πέριξ καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ἐντὸς πυρῶν εὐρεθέντων γεωμετρικῶν ἀγγείων. Τὸ ὄλον ἐκαλύπτετο ὑπὸ μικροῦ τύμβου, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων ἐνδείξεων μαρτυρεῖ περὶ τῆς τελουμένης ἐκεῖ νεκρικῆς λατρείας.

Ἄλλη ἔρευνα γενομένη ἔξωθεν τοῦ φερομένου ὡς Λυκουργείου περιβόλου τοῦ ἱεροῦ, διδάσκει, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀνασκάπτοντος, ὅτι ὁ περίβολος οὗτος εἶναι παλαιότερος τοῦ Λυκούργου.

Σπουδαιότερα ὑπῆρξεν ἡ ἀνασκαφὴ ἢ ἀποκαλύψασα ἐν μέρει σημαντικὸν οἰκοδόμημα τοῦ 4^{ου} πιθανῶς π. Χ. αἰῶνος ἀπέναντι τῶν Μεγάλων προπυλαίων τοῦ Ἱεροῦ. Τὸ οἰκοδόμημα ἔχει διεύθυνσιν ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς καὶ διάγραμμα ὀρθογώνιον,

μήκους μὲν 62 μ. πλάτους δὲ 42 (41) μ. Οἱ τοῖχοι καὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν σφύζονται εἰς ὕψος 1 μ., ἀποτελοῦνται δὲ ἐκ μεγάλων πωρίνων πλινθίδων Αἰγινητικῶν, ἐδραζομένων ἐπὶ στερεοῦ βαθέος θεμελίου ἐπίσης πωρίνου. Ἡ λαμπρὰ ἀπεργασία καὶ ἡ σύνθεσις τῶν λίθων τάσσουσι τὸ οἰκοδόμημα εἰς τὸν 4^{ον} π. Χ. αἰῶνα. Ὡς πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦ περιβόλου τούτου δύνανται νὰ λεχθῶσι πλείονες εἰκασίαι ἢ ὅτι δηλαδὴ πρόκειται περὶ τοῦ τεμένους τοῦ Τριπολέμου (Παυσαν. I, 38, 6) ἢ ὅτι τοῦτο ἦτο ὁ ὑπὸ τῶν ἐπιγραφῶν ἀναφερόμενος δόλιχος (IG II² 1672) ἦτοι πιθανῶς τύπος ἀθλητικῶν ἀσκήσεων, ἢ, τρίτον, πομπεῖον ἦτοι οἰκοδόμημα πρὸς παρασκευὴν τῶν πομπῶν οἷον μνημονεύεται ἐν ἐπιγραφῇ (IG II² 1673). Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα τὸ οἰκοδόμημα εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων τῆς Ἐλευσίως, ἐπειδὴ δὲ μέγα αὐτοῦ μέρος εὐρίσκεται ἐντὸς ἰδιωτικοῦ χώρου, εἶναι εὐκαταῖα ἡ ἀπαλλοτριώσις πρὸς ὀλοσχερῆ ἀνασκαφήν.

Παρὰ τὰς ἀνακαλύψεις ταύτας ἀξία λόγου εἶναι καὶ ἡ εὗρεσις Μυκηναϊκοῦ νεκροταφείου παρὰ τοὺς βορείους πρόποδας τοῦ λόφου τοῦ φέροντος τὸν φραγκικὸν πύργον. Οἱ τάφοι εἶναι θῆκαι κατεσκευασμένοι δι' ὀρθῶν πλακῶν καὶ ἔχουσαι διαστάσεις ἐνίοτε πολὺ μεγάλας (3,55×1,12). Τὰ κτερίσματα δὲν ἦσαν πλούσια. Τὰ ὀλίγα γραπτὰ ἀγγεῖα ἀνάγονται εἰς τὴν δευτέραν περίοδον.

Τὸ νεκροταφεῖον ἐχρησιμοποιήθη καὶ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν καὶ κατὰ τὴν ἱστορικὴν περίοδον, ἐξ ἧς προέρχονται ὠραῖαι λευκαὶ λήκυθοι καὶ πήλινα εἰδῶλια.

3. Ἐν τῷ πρὸς Βοιωτίαν συνοριακῷ Ἀττικῷ φρουρίῳ τῶν Ἐλευθερῶν - Πανάκτου εἰργάσθη ὁ ἀρχιτέκτων κ. Στίκας πρὸς ἐξακριβώσιν τοῦ τε ἀρχαίου περιβόλου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος, ἔχων δὲ τὴν πεπειραμένην ἀρωγὴν τοῦ κ. Ὁρλάνδου, ἠδυνήθη νὰ καταρτίσῃ πληρέστερον τῶν ἡδη γνωστῶν διάγραμμα καὶ νὰ μελετήσῃ πολλὰς ἀρχιτεκτονικὰς λεπτομερείας τῶν τε πυλώνων καὶ τῶν πύργων ὡς καὶ τοῦ περιπάτου ἢ περιδρομοῦ, τοῦ ὑπάρχοντος καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τοῦ τείχους

καὶ ἐπικοινωνοῦντος μετὰ τε τῶν πύργων ἀπ' εὐθείας καὶ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ φρουρίου διὰ λιθίνων κλιμάκων.

Ἡ ἐν τῷ ὀρθογωνίῳ οἰκοδομήματι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτισμένον κατὰ τὸν πολυγωνικὸν τρόπον, γενομένη ἔρευνα ἀπέδωκε μεταξὺ ἄλλων ὀλίγων κινητῶν εὐρημάτων καὶ λύχνους σφαιροειδεῖς μελαμβραφεῖς τῶν κλασσικῶν ἀκόμη χρόνων. Παρὰ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο εὐρέθησαν τὰ λείψανα ἄλλων εὐτελεστέρων οἰκημάτων.

Κατὰ ταῦτα ἡ ὄλη ἔρευνα ἀπέβη λίαν ὠφέλιμος, συνεχιζομένη δὲ θὰ συντελέσῃ, ὥστε ἀκριβέστερον νὰ γνωρίσωμεν τὰ κατὰ τὸ φρούριον τοῦτο.

4. Ἐν Νέα Ἀγχιάλῳ ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας τῆς Ἑταιρείας καὶ πάλιν ὁ κ. Γ. Σωτηρίου, ἡσχολήθη δὲ περὶ τὴν ἐξακριβῶσιν τῶν προσκτισμάτων τῶν ἀνευρεθειῶν βασιλικῶν.

Ἡρευνήθη ὁ ἀνατολικῶς τῆς ἀψίδος τῆς βασιλικῆς Α χῶρος, εὐρέθη δὲ εἰς ἀπόστασιν 6 μέτρων ἰσχυρὸς περιβόλος περιβάλλων τὸν ναὸν καὶ διατηρούμενος εἰς μῆκος μ. 33,50. Ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ ὑπάρχουσι δύο πύλαι ἀντιστοιχοῦσαι εἰς τὰς πυλίδας τὰς ἐκατέρωθεν τῆς ἀψίδος.

Εἰς ἀπόστασιν 4 μ. ἀπὸ τοῦ περιβόλου εὐρέθη ὁδὸς τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἐπεστρωμένη διὰ μεγάλων πραιοφαιῶν τραχυτῶν λίθων.

Ὡσαύτως ἀνευρέθησαν μέρη τοῦ περιβόλου τῶν ἄλλων πλευρῶν τοῦ ναοῦ, ὡς καὶ ὀλόκληρον τὸ πρόπυλον τῆς βασιλικῆς, τὸ ὁποῖον συνδέεται μετὰ τοῦ ἄλλοτε εὐρεθέντος λουτρῶνος διὰ στενῆς διόδου. Δεξιὰ αὐτοῦ ἀνεφάνησαν τὰ θεμέλια μεγάλου οἰκοδομήματος. Οὕτω συμπληρωθείσης τῆς ἐρέυνης τῆς βασιλικῆς Α δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πλέον ἄρτιον τό τε διάγραμμα αὐτῆς καὶ τὸ ἄμεσον αὐτῆς περιβάλλον, διαπιστοῦται δὲ ἤδη πλήρης ἀντιστοιχία πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς πηγὰς καὶ δὴ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου παρεχομένην περιγραφὴν τῆς βασιλικῆς τῆς Τύρου τῆς ἀνεγερθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Παυλίνου. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην ἐγένοντο καὶ πολλὰ κινητὰ εὐρήματα περιλαμβάνοντα κυρίως

ἀρχιτεκτονικά μέλη, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἄμβωνος, ὥστε οὗτος νὰ ἀποκατασταθῆ ἀσφαλέστερον, οὕτω δὲ ἐπλουτίσθη σημαντικῶς ἢ ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηρίου ἰδρυθεῖσα ἄλλοτε τοπικὴ Βυζαντινὴ Συλλογὴ.

5. Ἐν Λυτικῇ Μακεδονίᾳ ἐξηκολούθησε τὰς ἀρχαιολογικὰς καὶ τοπογραφικὰς ἐρεῦνας τῆς Ἑταιρείας ὁ κ. Κεραμόπουλλος.

Ἡ ἔρευνα περιεστράφη περὶ πλείονας τόπους, ἐβεβαιώθη δὲ ἢ ὑπαρξίς ἀρχαίων συνοικισμῶν καὶ νεκροταφείων εἰς Σαράντα Γκορισὲς (παρὰ τὸ Τσοτύλιον), εἰς Περιστεραν, εἰς θέσιν Καρακάση παρὰ τὸ Ἀηδονοχώριον, εἰς θέσιν Σπαχταλὸν αὐτόθι, παρὰ τὴν Νεάπολιν, παρὰ τὸ χωρίον Πλατανιά καὶ δὴ ὑπὸ τὸν λόφον Προφήτην Ἥλιαν, παρὰ τὸ Ὀρεστικὸν Ἄργος (τὴν ἄλλοτε Χρούπισταν) εἰς θέσιν Ἀρμενοχώρι ἢ Ἐρημοχώρι.

Ἐκ τῶν σπουδαιότερων πορισμάτων τῆς περυσινῆς ἐρεῦνης εἶναι ἡ διαπίστωσις παναρχαίων λιμναίων οἰκήσεων παρὰ τὴν λίμνην τῆς Καστορίας. Ἡ παρατήρησις διευκολύνθη διὰ τῆς ἀποχετεύσεως μεγάλου μέρους τοῦ ὕδατος τῆς λίμνης καὶ καταβιβάσεως τῆς στάθμης αὐτῆς δι' ἐκβαθύνσεως τοῦ βραχίονος τοῦ Ἀλιάκμονος τοῦ ἐκδεχομένου τὰ πλεονάζοντα ὕδατα τῆς λίμνης.

Αἱ ἐργασίαι αὗται, αἱ ὁποῖαι ἀπέδωκαν εἰς τοὺς παροχθίους κατοίκους τῆς λίμνης εὐρύτεραν τινὰ ζώνην γῆς πρὸς καλλιέργειαν καὶ δημιουργίαν παροχθίου ὁδοῦ, ἀπεκάλυψαν εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν ὀφθαλμὸν τὴν κατὰ διάφορα σημεῖα ὑπαρξίν λιμναίων κατοικιῶν στηριζομένων ἐπὶ πασσάλων. Μεγάλῃ συστάς τοιούτων λιμναίων κατοικιῶν ἀπεκαλύφθη πρὸς Α τῆς Καστορίας παρὰ τὸ χωρίον Δισπηλειὸν (τοὺς ἄλλοτε Δουπιάκους) καὶ μεταξὺ τῆς νησίδος τῆς φερούσης τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῶν σημερινῶν ὑδάτων τῆς λίμνης. Ἡ νησίς φέρει πόλισμα τετειχισμένον πιθανῶς τῶν χρόνων τοῦ Ἀρχελάου, ἀλλ' ἢ μεταξὺ τῆς πρώην νησίδος καὶ τῶν ὄχθων τῆς λίμνης ἀποξηρανθεῖσα γῆ εἶναι κατάσπαρτος ὑπὸ πασσάλων, τῶν ὁποίων ἐμετρήθησαν περὶ τοὺς πεντακοσίους. Τινὲς ἐξετασθέντες εὐρέθησαν κέδρινοι, κέδροι δὲ φύονται ἀκόμη καὶ σήμερον κατὰ τὸν λόφον τῶν Λουπιάκων. Μικρὰ μὲν σκαφὴ ἔδειξεν

ὅτι εἰς τὸ βάθος παρὰ τοὺς καλῶς διατηρουμένους πασσάλους εὐρίσκοντο ἄλλοι ἀπανθρακωθέντες ὑπὸ πυρκαϊᾶς. Περὶ πυρκαϊᾶς ἐμαρτύρουν καὶ σποράδην εὐρεθέντες ἄνθρακες καὶ τιτανόλιθοι ἀσβεστοποιηθέντες κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὑπὸ τοῦ πυρός. Περὶ τῆς περιόδου δὲ μαρτυροῦσι καὶ τεμάχια ὀψιανοῦ, ὄστρακα χειροποιήτων ἀγγείων, λίθινα ἐργαλεῖα λελεασμένα, διάτρητος πέλεκυς, κ.ά. Ὅπως δὲ ἦ ἔρευνα ὀφείλει νὰ συνεχισθῆ.

Τὰ χωρία Νεστορίου καὶ Τσούκα ἔχουσιν ἀκροπόλεις ἀτειχίστους, ἀλλὰ φύσει ὄχυράς. Ἡ τοῦ Νεστορίου παρέχει ἐρείπια ὑστέρων χρόνων πιθανῶς Ῥωμαϊκῶν.

Ἐκ Τσούκας δὲ καὶ Νεστορίου περισυλλέγησαν πλείονα ἀρχαῖα καὶ κατετέθησαν ἐν τῷ δημοτικῷ σχολεῖῳ Νεστορίου ὑπὸ τῶν ἀξιεπαίνων δημοδιδασκάλων αὐτοῦ κ.κ. Λιούπα, Καλαπούτη καὶ Χατζῆ. Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων τούτων εἶναι χαλκοῦς Ἐρμῆς καθήμενος καὶ προτομὴ χαλκοῦ σατυρῖσκου φέροντος κράνος ἀναπίπτον καὶ περὶ τὴν κόμην σταφυλᾶς καὶ φύλλα κλήματος. Ἡ προτομὴ φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐξ ἀρχαίας κλίνης.

6. Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐξηκολούθησαν αἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι διὰ τοῦ κ. Μαρίνου Καλλιγᾶ.

Κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ ναοῦ ἀνατολικώτερον τοῦ προηγουμένως ἀνασκαφέντος χώρου καὶ εἰς βάθος 2^μ,86 ἀπὸ τοῦ κρασπέδου τοῦ παραθύρου ἀνευρέθη τοῖχος, πλάτους 1,25, καταστραφείς ὑπὸ τῶν οἰκοδομησάντων τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, διὰ τοῦτο δὲ ἀνήκων εἰς προγενέστερον τοῦ ναοῦ κτίσμα ἤτοι πρὸ τοῦ 8^{ου} αἰῶνος. Ἐκ τῆς κατασκευῆς συνάγεται ὅτι ὁ τοῖχος ἀνήκει εἰς τὴν περὶ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον περίοδον, ἐνισχύεται δὲ τοῦτο καὶ ἐξ ἄλλων ἐνδείξεων.

Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν εὐρέθη ἄλλο λείψανον τοίχου τοῦ αὐτοῦ πλάτους καὶ τῆς αὐτῆς λιθοδομίας, ἔχοντος δὲ παράλληλον τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὸν τοῖχον τῆς βορείας πλευρᾶς, ἐκ τούτου δὲ δύναται μετ' ἀσφαλείας νὰ συναχθῆ ὅτι ἀμφότεροι οἱ τοῖχοι

ἀνήκουσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα, πλατύτερον τοῦ σημερινοῦ ναοῦ καὶ ἐστεγασμένον πιθανῶς διὰ ξυλίνης στέγης, ὅπως εἰκάζεται ἐκ τινος λεπτοῦ στρώματος ἀπηνθρακωμένων ξύλων. Καὶ ἀφθονα τεμάχια τοιχογραφιῶν εὐρέθησαν, ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστον αὐτῶν μέγεθος δὲν ἐπιτρέπει οἰονδήποτε συμπέρασμα περὶ τοῦ εἴδους τῶν παραστάσεων πλὴν μικρῶν τινων κλάδων. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τοίχου διατηρεῖ ἀκόμη κονίαμα ἔγχρωμον μετ' ἀπομιμήσεως πλακῶν ἐπενδύσεως πλάτους 0,67. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καὶ μάλιστα τὸ ἀνώτερον ταύτης τμήμα δεικνύουσι τρόπον ἀργολιθοδομίας καὶ ἀφθόνου χρήσεως κονιάματος, οἷος ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἀρχικά τμήματα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος εἶναι πιθανώτατα κτίσμα σύγχρονον πρὸς τὴν ἀψίδα τοῦ Γαλερίου. Κατὰ ταῦτα διὰ τῶν ἀνασκαφικῶν τούτων ἐρευνῶν διαπιστοῦται ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν μεγάλων διαστάσεων κτίσμα τῶν ἀρχῶν περίπου τοῦ 4^{ου} μ. Χ. αἰῶνος. Σημειωτέον ὅτι καὶ τὰ εὐρεθέντα εἰς ἱκανὸν βάθος νομίσματα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου δὲν ἀντίκεινται πρὸς τοῦτο.

Κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν τοῦ σημερινοῦ ναοῦ καὶ εἰς μικρὸν βάθος εὐρέθη τοίχος (ὑψ. 0,75) ἀψίδος παρεκκλησίου προσηρημένου εἰς τὸν ναόν, ἐντὸς τῆς ὁποίας διακρίνονται σαφῆ λείψανα ἡμικυκλικοῦ συνθρόνου ἐκ λεπτῶν μαρμαρίνων πλακῶν, ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον καὶ καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν μικρὸν ὑποπόδιον, τοῦ ὁποίου ἐσώθησαν τμήματα. Τὰ διασωθέντα τμήματα τοῦ συνθρόνου ἐπιτρέπουσιν, ὅπως καθορισθῆ μετὰ τινος ἀσφαλείας τὸ μέγεθος τοῦ παρεκκλησίου. Τὸ δάπεδον ἦτο ἐπεστρωμένον διὰ λεπτῶν ὀρθογωνίων πλακῶν, τῶν ὁποίων ἡ προσαρμογὴ μαρτυρεῖ περὶ ἐπιμεμελημένης ἐργασίας. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀψίδος εὐρέθη τὸ ἐγκαίνιον τοῦ παρεκκλησίου, ἀποτελούμενον ἐκ πλακῶν, ἀλλὰ κενόν. Λείψανα τοιχογραφιῶν εὐρέθησαν ἱκανά, ἀλλὰ μόνον δύο ὅπωςδήποτε μεγαλήτερα μετὰ προσώπων ἐπιτρέπουσι τὴν χρονολόγησιν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν πρὸς τὰ ψηφιδωτὰ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Θεσσαλονίκης, τὰ ὁποῖα τίθενται εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους.

Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι καὶ τὸ ὅλον παρεκκλήσιον εἶναι τῶν αὐτῶν χρόνων, διότι καὶ ἡ καινὴ αὐτοῦ τοιχοδομία καὶ ἡ ἐν αὐτῇ χρῆσις παντοίου ὑλικοῦ μαρτυρεῖ περὶ ὑστέρων χρόνων.

Παρὰ ταῦτα ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Καλλιγᾶ ἐστράφη πρὸς τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἡ δὲ σκαφή ἀπέδειξεν ὅτι τὸ τεράστιον ὄντως θεμέλιον τοῦ ναοῦ φθάνει μέχρι βάρθους ἕξ μέτρων καὶ ἐξήκοντα ἑκατοστῶν, τὸ δὲ πλάτος διὰ τὸν ἔξωτερικὸν τοῖχον μόνον εἶναι ἕξ μέτρων καὶ ἐξήκοντα ἑκατοστῶν. Ὡσαύτως παρατηρήθη ὅτι τὸ πλάτος τῶν θεμελίων κυμαίνεται κατ' ἀναλογίαν τοῦ βασταζομένου βάρους, ἡ δὲ μεγίστη αὕτη ἐπιμέλεια καὶ προσοχὴ δεικνύει ὅτι τὸ σχέδιον καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ὅλου ἔργου ἦσαν ἐνιαῖα μετὰ τῶν θεμελίων, τῶν ὁποίων ἐμελετήθησαν πλείονες τεχνικαὶ λεπτομέρειαι. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ αἱ ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι τὸ σταυροθόλιον τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ νάρθηκος εἶναι μεταγενέστερον τοῦ τῆς βορείας. Ὡσαύτως φαίνεται ἐπιβεβαιουμένη ἡ προγενεστέρα εἰκασία τοῦ ἐρευνῶντος ὅτι κατὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ νάρθηκος ὑπῆρχεν ἄλλοτε κλίμαξ πρὸς τὸν γυναικωνίτην, ὁποῖαν ἔχουσι καὶ ἄλλα Βυζαντινὰ μνημεῖα.

Καὶ ἐν τῷ γυναικωνίτῃ παρατηρήθησαν νεώτεραι, πιθανῶς Τουρκικαὶ διασκευαὶ καὶ ἄλλαι ἀξιόλογοι παρατηρήσεις ἐγένοντο περὶ τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τοῦ ναοῦ ἐνταῦθα καὶ ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν πρόσοψιν αὐτοῦ.

Οὕτω ἡ ἔρευνα τοῦ σημαντικωτάτου τούτου Βυζαντινοῦ μνημείου τῆς Θεσσαλονίκης προσλαμβάνει ὅλως ἰδιάζον ἐνδιαφέρον.

7. Ἐν Καβάλα ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας τῆς Ἐταιρείας ὁ κ. Γ. Μπακαλάκης.

Α. Ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Παρθένου, ὅπου καὶ προηγουμένως εἶχε γίνει σκαφή, ἀνευρέθησαν καὶ πάλιν ἱκανὰ μαρμάρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τοῦ μεγάλου Ἰωνικοῦ περιπτέρου ναοῦ τῆς Θεᾶς εἴτε ἐν τῇ ἐπιχώσει εἴτε ἐντετειχισμένα. Ὡσαύτως εὐρέθησαν ἄφθονα τεμάχια ἀγγείων, ἄνω μὲν διαφόρων χρόνων, ἐντὸς δὲ τοῦ κατωτέρου στρώματος καθαρῶς ἀρχαϊκά, ἤτοι Λακωνικά, Κοριν-

θιακά, Ναυκρατιτικά, Βορειοϊωνικά καὶ κατ' ἐπικράτησιν Ἀττικά μελανόμορφα. Ἐρυθρόμορφα Ἀττικά ἐλλείπουσιν ἐντελῶς. Ἐπί τινος τεμαχίου μελανομόρφου διεσώθη μέρος τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ τεχνίτου, ἡ ὁποία συμπληροῦται [Τλέσον ἠο Νεάο]χο ἐποίησε[ν καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸν γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν Ἀθηναῖον ἀγγειογράφον Τλήσωνα. Παρὰ τὰ ἀγγεῖα εὐρέθησαν καὶ ἀρχαῖα πήλινα εἰδῶλια.

Μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἀγγείων εἶναι πολλὰ μεγαρικῶν σκύφων κατεσκευασμένων ἐπὶ τόπου.

Β. Ἄλλη ἔρευνα ἐγένετο ἐν τῷ Ἄντροφ τῶν Νυμφῶν παρὰ τὴν Νεάν Ἡρακλείτσαν, ἀπέχουσαν 6 περίπου μίλια ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Καβάλας καὶ κειμένην κατὰ τὰ παράλια κράσπεδα τοῦ Συμβόλου ὄρους, οὐχὶ μακρὰν τοῦ λιμένος τῶν Ἐλευθερῶν, ὅπου σήμερον ἡ Νέα Πέραμος.

Τὸ δυσπρόσιτον ἀπὸ τε θαλάσσης καὶ ἀπὸ ξηρᾶς σπήλαιον ἀπέχει 1 περίπου ὥραν ἀπὸ τῆς Νέας Ἡρακλείτσας, ἔχει δὲ τὴν εἴσοδον ἀπὸ τῶν ΒΑ. Ὀλικὸν μῆκος αὐτοῦ εἶναι 45 μ., μέγιστον πλάτος 24 μ., τὸ δὲ ὕψος τῆς ὀροφῆς κυμαίνεται φθάνον ἐνιαχοῦ τὰ 25 μ. Τὸ σπήλαιον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς προθαλάμου, ἐξ ἑνὸς τριγωνικοῦ θαλάμου καὶ ἐξ ἑνὸς τρίτου θαλάμου, ὁλόκληρον δὲ εἶναι πλήρες σταλακτιτῶν καὶ σταλαγμιτῶν, τῶν ὁποίων εἰς ὀγκώδης δίκην κίονος στηρίζει τὴν στέγην τοῦ δευτέρου θαλάμου ὁ δεύτερος οὗτος θάλαμος ὁ τριγωνικὸς ἀφθονεῖ εἰς σταλακτίτας καὶ σταλαγμίτας, ἦτο δὲ προωρισμένος νὰ στεγάσῃ λατρείαν ὡς ἐφάνη ἀμέσως κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν ἐκ τοῦ στρώματος τέφρας, ὀστῶν ζῶων καὶ παντοδαπῶν ὀστρέων θαλασσίων καὶ τεμαχίων ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον τὸ δάπεδον αὐτοῦ. Ἡ ἐξερεύνησις ἦτο δύσκολος καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς φωτὸς καὶ διὰ τὴν ὑπαρξίν σκληροῦ ἐπιπάγου κατὰ τὸ δάπεδον. Τὰ ἀρχαιότερα ἐν τῷ σπηλαίῳ ὄστρακα ἦσαν ἐξ ἀγγείων χονδροειδῶν χειροποιήτων τῆς νεολιθικῆς περιόδου.

Ἐκ τῶν ἱστορικῶν χρόνων προέρχονται τεμάχια ἀγγείων τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος καὶ ἄλλα, τὰ νεώτατα, τῶν Ἑλληνιστικῶν λεγο-

μένων χρόνων. Μεταξὺ τῶν τεμαχίων ἀγγείων ὑπάρχουσι καὶ Κορινθιακὰ καὶ Πρωτοαττικὰ καὶ μελανόμορφα Ἀττικὰ καὶ ἐρυθρόμορφα καὶ μελαμβαφῆ, τῶν ὁποίων ἓν φέρει ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν συμπληρουμένην πιθανῶς:... ἀ[νέθηκεν] Δ]ήμητρι ἢ Δ]ημήτρι[ος. Ὡσαύτως εὐρέθησαν πλήλινα εἰδώλια γυναικὸς καθημένης ἀρχαϊκοῦ τύπου.

Ἐπὶ τεμαχίου τινὸς σκύφου ὑπάρχει ἐγγάρακτος ἐπιγραφὴ συμπληρουμένη εἰς: Ν]ΥΜΦΑΙ[ε καὶ ὑποδηλοῦσα λατρείαν τῶν Νυμφῶν. Τὴν λατρείαν ταύτην τῶν Νυμφῶν ἀποδεικνύει καὶ ἐπιγραφὴ ἐπὶ λιθίνου ιετραπλεύρου βάνθρου λέγουσα τὰ ἑξῆς: Νύμφαις ἀνέθηκέ με [ὁ δεῖνα] | [καὶ οἱ] ἑταῖροι: Διοσκουρίδης Στράτων: Σωσιμένης, Φᾶνις | Σῶσις: Θαλίαρχος: Ἀλκίμαχος | Ἡρογεΐτων.

Πρόκειται προφανῶς περὶ ἀναθήματος θρησκευτικοῦ τινος θιάσου λατρείας Νυμφῶν. Ἐξ ἄλλης δὲ εὐρεθείσης ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι... Ἄπαυλος, συμπόται εὐξάμενοι πελανῶ μνημεῖον ἔθηκαν, δυνάμεθα δὲ νὰ συναγάγωμεν ὅτι καὶ λατρευτικὰ συμπόσια ἐγίνοντο ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅπως ἄλλωστε ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἀφθόνων ὀσίων ζῶων καὶ ὀστρέων.

Τὰ ἀξιόλογα ταῦτα ἄλλα εὐρήματα τοῦ Ἄντρου τῶν Νυμφῶν, ἐνθαρρύνουσι καὶ νέαν ἀνασκαφὴν, ἣ ὁποία εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ διαφωτίσῃ ἔτι μᾶλλον τὴν σημασίαν τοῦ σπηλαίου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ παναρχαίας λατρείας.

Γ. Τρίτην ἔρευναν ἐξετέλεσεν ὁ κ. Μπακαλάκης κατὰ τὴν ἀρχαίαν χώραν Βιβλίαν ἢ Βιβλίην, ἣτις ἐξετείνετο ἀπὸ Καλαμίτσας μέχρις Ἐλευθερῶν καὶ κατελάμβανε τοὺς πρόποδας τοῦ Συμβόλου ὄρους, ἐπέτυχε δὲ νὰ ταυτίσῃ διὰ μικρᾶς σκαφῆς καὶ σχετικοῦ ἐνεπιγράφου εὐρήματος τὴν πόλιν Οἰσύμην, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰκάσει πρότερον ὁ Collart.

8. Ὅγδῳνη ἀνασκαφὴν ἐξετέλεσεν ἡ Ἐταιρεία κατὰ τὴν Νέαν Πιερίαν διὰ τοῦ κ. Γεωργίου Μυλωνᾶ, καθηγητοῦ

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, συνεργασθέντος μετὰ τοῦ κ. Γ. Μπακαλάκη καὶ ἔχοντος γενναίαν χορηγίαν καὶ παρὰ τοῦ εἰρημένου Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου.

Σκοπὸς τῆς νέας ταύτης ἀνασκαφῆς ἦτο ἡ ἐξερεύνησις νεολιθικῶν συνοικισμῶν παρατηρηθέντων ὑπὸ τῶν ἀνασκαφάντων κατὰ τὴν κοιλάδα τῆς Νέας Πιερίας.

Οἱ σημειωθέντες συνοικισμοὶ εἶναι ὁ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀκροποτάμου, ὁ τοῦ Ὀρφανίου καὶ ὁ τῶν Λακκοβικίων οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀμφιπόλεως, ἐξερευνήθη δὲ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1938 ὁ συνοικισμὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀκροποτάμου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν τύμβον τοῦ Πολυστύλου ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Φιλίππων.

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἶναι λόφος πλησίον τοῦ χωρίου Ἀκροποτάμου (τῆς ἄλλοτε Μπόμπλιανης). Ἡ σκαφὴ ἔφερεν εἰς φῶς λείψανα τῆς νεολιθικῆς περιόδου καὶ τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

Ἰχνη οἰκημάτων νεολιθικῶν ἐλάχιστα εὐρέθησαν, πλουσία ὅμως ἦτο ἡ συγκομιδὴ τεμαχίων ἀγγείων. Τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι τὰ ἔχοντα γραπτὴν διακόσμησιν καμπυλόγραμμον καὶ σπειροειδῆ διὰ χρώματος μέλανος στιλπνοῦ ἐπὶ πεδίου ἐρυθροῦ, ἀνήκουσι δὲ ἰδίως εἰς καλυκοσχήμεους φιάλας. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀγγείων καὶ ὁ ῥυθμὸς τῆς διακοσμήσεως συνδέονται πρὸς ὁμοίαν τάξιν νεολιθικῶν ἀγγείων τῆς Θεσσαλίας, ἀνασκαφέντων ὑπὸ τοῦ Τσουντια.

Ἄλλη ὁμὰς ὀστράκων τοῦ Ἀκροποτάμου, εὐρεθέντων εἰς βαθύτερον στρώμα, ἔχουσι τὴν ἐπιφάνειαν στιλπνὴν ὑποκίτρινον, τὰ δὲ γραμμικὰ κοσμήματα διὰ στιλπνοῦ καστανοφαίου χρώματος. Καὶ ταῦτα ἔχουσι τὰ ἀντίστοιχα αὐτῶν ἐν Θεσσαλίᾳ. Ἄλλὰ καὶ ἄλλων Θεσσαλικῶν νεολιθικῶν ἀγγείων εὐρέθησαν τὰ ἀντίστοιχα εἰς πάντα τὰ στρώματα. Ἄλλὰ καὶ ὅλως ἀκόσμητα μελαμβραφῆ καὶ ἄλλα μετ' ἐγχαράκτου διακοσμήσεως ἀνευρέθησαν ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ὀλύνθου, τοῦ Δικελί-Τάς, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Φωκίδος καὶ ἄλλων τόπων.

Ὡσαύτως ἀνευρέθησαν λίθινοι πελέκεις ὅμοιοι πρὸς τοὺς Θεσσαλικούς καὶ τοὺς τῆς Ὀλύνθου, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τινα

πήλινα ειδώλια γυναικεία, γνωστοῦ Θεσσαλικοῦ τύπου, ὡς καὶ δύο πήλινα ὁμοιώματα ποδῶν, τῶν ὁποίων ἐν ἡδύνατο νὰ ἀναρτηθῆ διὰ διατροῆτου θηλῆς. Ὅσα ζῶων εὐρέθησαν πολλά, τινὰ τῶν ὁποίων εἶχον χρησιμοποιηθῆ ὡς καρφίδες, ὡς στιλβωτῆρες καὶ ὡς περιάλπα.

Μετὰ τὴν νεολιθικὴν περίοδον ὁ τόπος ἐγκαταλειφθεὶς κατρκήθη ἐκ νέου μόνον κατὰ τὸν 4^{ον} ἴσως π. Χ. αἰῶνα, τὸ δὲ ἱστορικὸν τοῦτο στρώμα εἶχεν ἐλάχιστον πάχος, 0,20 μόνον. Μεταξὺ τῶν τεμαχίων μελαμβαφῶν ἀγγείων εὐρέθη καὶ μία λαβὴ ἀμφορέως ἔχουσα τὴν ἐπιγραφὴν ΜΙΚΙ/ΩΝΟΣ. Εἰς τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον ἀνήκει καὶ νεκροταφεῖον γειτονικοῦ λόφου, τοῦ ὁποίου πολλοὶ τάφοι εἶχον συληθῆ, τινὲς δὲ εὐρέθησαν ἄθικτοι.

Ἡ τούμπα τοῦ Πολυστύλου παρέσχεν ἄγραφα μονόχρωμα τεμάχια ἀγγείων. Αὐτὴ δὲ ἡ τούμπα, ὕψους 4 μέτρων, ἔχει σχηματισθῆ ἐξ ἐπαλλήλων λειψάνων ἀρχαιοτάτων συνοικισμῶν. Τὰ δύο ἀνώτερα μέτρα ἔχουσι τετραγμένα τὰ χῶματα, περιέχουσι δὲ τεμάχια προϊστορικῶν, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινῶν ἀγγείων, ἐν ᾧ τὰ δύο κατώτερα μέτρα ἀποτελοῦνται ἐκ καθαρῶς νεολιθικῆς ἐπιχώσεως. Ἐν τῇ ἐπιχώσει ταύτῃ εὐρέθησαν μελαμβαφῆ νεολιθικὰ ὄστρακα, ὅμοια πρὸς εὐρεθέντα ἐν τῇ Βορείᾳ Στερεᾷ Ἑλλάδι, ὡς καὶ πολύχρωμα κατὰ τὰ ἀνώτερα στρώματα, πρὸς δὲ τούτοις συνήθη εἶναι καὶ τὰ μονόχρωμα ἰριδίζοντα. Σπανιώτερα εἶναι μικρὰ τριποδικὰ τριγωνικὰ μετ' ἐγκαράκτου διακοσμῆσεως. Τὰ γραπτὰ εἶναι πολὺ ὀλίγα, φέρουσι δὲ ἀμελῆ καὶ πρωτόγονον γραμμικὴν διακόσμησιν διὰ χρώματος καστανοφαίου ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ. Ὅσαύτως εὐρέθησαν δύο πήλινα νεολιθικὰ ειδώλια, πελέκεις λίθινοι, ὀστεῖνα ἐργαλεῖα, πεσοὶ σφενδονῶν καὶ σφονδύλια.

Μέλλουσα ἐργασία θὰ αὐξήσῃ τὰ σημαντικὰ ταῦτα τεκμήρια τοῦ νεολιθικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Μακεδονίας, ὁ ὁποῖος εἶναι μέχρι τοῦδε ἀτελέστατα γνωστός, ἔχει δὲ μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὴν μελέτην τῆς ἐθνογραφικῆς καταστάσεως τῆς χώρας κατὰ τὰς ἀπωτάτας ἐκεῖνας περιόδους.

9. Αἱ ἐν Νικοπόλει ἐργασίαι ἐξηκολούθησαν διὰ τοῦ κ. Γ. Σωτηρίου, ἐνισχύθησαν δὲ αὐταὶ καὶ ὑπὸ τοῦ Δήμου Πρεβέξης διὰ 30.000 δραχμῶν.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴν ταύτην περίοδον ἀπεκαλύφθη ὁ νάρθηξ, τὸ αἶθριον καὶ μέρος τῆς πρὸ τοῦ αἵθριου στοᾶς, ἡ ὁποία περιέβαλλε τὸ ὄλον συγκρότημα τῆς μεγάλης βασιλικῆς τῆς Νικοπόλεως μετὰ τῶν προσκτισμάτων αὐτῆς.

Ὁ ναὸς εἶναι ἐκ τοῦ νάρθηκος προσιτὸς διὰ πέντε πυλῶν, τῶν ὁποίων ἡ μέση μεγαλητέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα ἐξαιρομένη διὰ τετρακονίου. Ὁ νάρθηξ, κατὰ παρέκκλισιν ἀπὸ τοῦ συνήθους, ἐκτείνεται ἑκατέρωθεν τοῦ σώματος τοῦ ναοῦ καὶ ἔχει πρὸς Β καὶ πρὸς Ν τριβήλους διόδους. Ἀριστερὰ ὑπάρχει προσέτι μικρὸν διαμέρισμα, ὑπόλειμμα πιθανῶς τοῦ κλιμακοστασίου τῶν ὑπερώων.

Τὸ δάπεδον τοῦ νάρθηκος εἶναι ψηφιδωτόν, ἀποτελεῖται δὲ ἢ διακόσμησις αὐτοῦ ἐκ δύο ἐξωτερικῶν ζωνῶν διαφόρου πλάτους, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη περιλαμβάνει τόξα βαίνοντα ἐπὶ κιονίσκων καὶ φέροντα ἐν τῷ μέσῳ φύλλον κισσοῦ, ἡ δὲ δευτέρα περιλαμβάνει ἐναλλάξ τετράγωνα καὶ στρογγύλα σχήματα μετὰ μικρῶν σταυρῶν. Ἡ διπλῆ αὕτη ζώνη περικλείει κεντρικὸν διακοσμητικὸν πεδίον, ἀποτελούμενον ἐκ τετραγώνων ἑνὸς μέτρου, πλαισιουμένων διὰ πλοχμῶν καὶ ἐγκλειόντων διαγωνίους ἢ ἰσοσκελεῖς σταυροὺς σχηματιζομένους διὰ μεγάλων λογχοειδῶν φύλλων καὶ μικρῶν κισσοφύλλων καὶ ἄλλων κοσμημάτων.

Κατὰ τὰς ἐργασίας ἐντὸς τοῦ νάρθηκος εὐρέθησαν καὶ πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, τῶν ὁποίων ἱκανὰ εἶναι εἰλημμένα ἐκ παλαιότερων Ῥωμαϊκῶν οἰκοδομημάτων.

Τὸ ἀποκαλυφθὲν αἶθριον εἶναι ἀξιολογώτατον, διότι καὶ τοῦτο ἔχει ἀσυνήθη σχηματισμόν. Ἐκατέρωθεν δηλ. τοῦ ὑπαίθρου χώρου ὑπάρχουσι δύο στοαί, ἑκάτερα τῶν ὁποίων ἔχει ὀκτῶ μὲν ἐλευθέρους κίονας, δύο δὲ προσκεκολλημένους εἰς τὰς παραστάδας — πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει κιονοστοιχία ἐπτὰ κίωνων, ἡ ὁποία ὅλως ἀσυνήθως συνενούται μετὰ τῆς πρὸ τοῦ αἵθριου στοᾶς, τῆς περιβαλλούσης, ὡς εἶδομεν, ἐξωτερικῶς τὸ ὄλον ἱερὸν συγκρότημα.

Ἡ ἐξωτερικὴ αὐτὴ στοὰ εἶναι εὐρὺς διάδρομος σχηματιζόμενος διὰ τόξων καὶ σταυροθολίων, στηριζομένων ἐπὶ τῶν ἀνευρεθεισῶν παραστάδων, κατὰ τόπους δὲ διὰ κιονοστοιχιῶν πλησίον τῶν τοίχων. Δεξιὰ ὑπάρχει εὐρεῖα πύλη, ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἓνα κίονα καὶ εὐρισκομένη ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τῆς δεξιᾶς πλαγίας στοᾶς τοῦ αἵθριου, διὰ τῆς ὁποίας ἐτελεῖτο ἡ συγκοινωνία μετὰ τοῦ νάρθηκος καὶ τοῦ κυρίως ναοῦ.

Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ αἵθριου εἶναι κλειστὴ καὶ ἔχει προσκεκολλημένην μακρὰν κτιστὴν δεξαμενὴν ἐπέχουσαν τὴν θέσιν τῆς ἄλλως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ αἵθριου εὐρισκομένης φιάλης. Τὸ μῆκος τῆς δεξαμενῆς ταύτης εἶναι 12 μέτρων, τὸ πλάτος 1^μ,50, τὸ δὲ σφζόμενον ὕψος 1^μ,10. Πρὸ τῆς δεξαμενῆς καὶ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὑπῆρχον κατ' ἀποστάσεις μεγάλαι λεκάνας μαρμαρίναι δμ. 1^μ, τῶν ὁποίων ἐσώθη μία ἀκέραιος καὶ ἄλλων τεμάχια. Εἰς τὰς λεκάνας ταύτας ἔρρεε προφανῶς τὸ ὕδωρ δι' ἀντιστοιχῶν κρουσῶν, ἵνα οἱ πιστοὶ ἀπονίπτωσι χεῖρας καὶ πόδας πρὶν εἰσελθῶσιν εἰς τὸν ναόν, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ὁ Εὐσέβιος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ 10: εἴσω δὲ παρελθόντι πυλῶν οὐκ εὐθύς ἐφῆκεν ἀνάγνοις καὶ ἀνίπτοις ποσὶ τῶν ἔνδον ἐπιβαίνειν ἁγίων καὶ κατωτέρω: ἱερῶν δὲ ἐνταῦθα (δηλ. ἐν τῷ αἵθριῳ) καθαρσίων ἐτίθει σύμβολα, κρήνας ἀντικρυς εἰς πρόσωπον ἐπισκευάζων τοῦ νεῶ πολλῶ τῷ χεύματι τοῦ νάματος τοῖς περιβόλων ἱερῶν ἐπὶ τὰ ἔσω προῖοῦσι τὴν ἀπόρρουσιν παρεχομένας.

Τὴν ἀρχαϊκωτέραν καὶ ἀσυνήθη ταύτην διάταξιν τῆς φιάλης συμπληροῖ ἡ ἑκατέρωθεν ταύτης ἐπίσης ἀσυνήθης καί, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, μοναδικὴ ὑπαρξίς δύο μεγάλων μαρμαρίνων λουτήρων (μῆκος 2^μ,80 καὶ πλάτους 1^μ,10) δι' ἱαματικὰς ἴσως λούσεις. Ὁ ὑπαιθρος χῶρος τοῦ αἵθριου ἔχει τὸ δάπεδον μαρμαρόστρωτον, αἱ δὲ στοαὶ ψηφιδωτόν.

Ὑπολείπεται ἀκόμη ἡ ἔρευνα τῶν προσκτισμάτων τῆς μεγάλης ταύτης βασιλικῆς, ἵνα συμπληρωθῇ ἡ ἀνάκτησις τοῦ σπουδαιοτάτου μνημείου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἤδη γενομένων ἐργασιῶν

ἐφάνη ἡ μεγίστη διὰ τὴν ἐπιστήμην σημασία τῆς ἀποκαλυφθείσης βασιλικῆς, μήκους συνολικοῦ 80 περίπου μέτρων, καὶ προφανῶς μητροπόλεως τῆς παλαιᾶς πρωτευούσης τῆς Ἡπείρου Νικοπόλεως.

Ἡ Νικόπολις ἀποκαλύπτεται ὁσημέραι ὡς τόπος οὐχὶ μόνον ἐξαιρέτου ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ καὶ Ἑλληνικῆς χριστιανικῆς σημασίας.

10. Ἐν τῷ παρὰ τὰς Πάτρας Μυκηναϊκῷ νεκροταφείῳ, τὸ ὁποῖον εἰκάζεται ὡς ἀνήκον εἰς τὴν προϊστορικὴν Ἄνθειαν, ἐξηκολούθησαν αἱ ἐργασίαι διὰ τοῦ κ. Ν. Κυπαρίσση.

Ἐν τῷ κτήματι τοῦ Ἀντωνίου Σκόντρα ἀνεσκάφησαν τέσσαρες ἀκόμη τάφοι καὶ εὐρέθησαν ἐντὸς αὐτῶν πάμπολλα ἀγγεῖα ὑστερομυκηναϊκὰ παντοῦ σχήματος καὶ μεγέθους, ὅμοια πρὸς τὰ ἄλλοτε εὐρεθέντα πρὸς δὲ τούτοις καὶ ξίφος χαλκοῦν (μήκους 0,4^μ 65), λόγχη χαλκῆ καὶ λεπίδες μαχαιριῶν.

11. Ἐν Σικυῶνι ἐξηκολούθησαν αἱ ἀνασκαφαὶ διὰ τοῦ κ. Ὁρλάνδου.

Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ γυμνασίου προέβη ἐν τῷ σκάμματι περαιτέρω καὶ ἐφάνησαν πλέον εὐκρινῶς καὶ ἡ βορεία κρήνη καὶ ἡ μέση κλιμαξ καὶ τὸ ἀνάλημμα τὸ μεταξὺ τοῦ κάτω καὶ ἄνω ἀνδῆρου.

Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀπεκαλύφθη ἡ νοτία πλευρὰ καὶ ἐξηκριβώθη ὅτι ἡ εὐθυνηρία καὶ ἡ πρώτη στρῶσις εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν θέσει, αἱ δὲ δύο ἀνώτεροι ἔχουσι διαταραχθῆ κατὰ τὴν μετατροπὴν τοῦ οἰκοδομήματος εἰς λουτρον ἐπὶ τῶν Ρωμαίων. Ἡ σχεδιαζομένη ἀναστήλωσις τῶν λίθων θὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν πλευρὰν ταύτην ὕψος 1,84. Κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ βουλευτηρίου εὐρέθησαν μεγάλα τεμάχια σίμης τομῆς μεγάλου λεσβίου κυματίου φέροντος ἐξωτερικῶς ἔγχρωμα ἀνθέμια.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος εὐρέθησαν τὰ θεμέλια στωικοῦ οἰκοδομήματος, ἔχοντος μῆκος 25 μέτρων, κατὰ δὲ τὸ νότιον πέρας ἐξέχουσαν πτέρυγα, ὅπισθεν δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἡμικυκλικὴν ἐξέδραν καὶ ἑκατέρωθεν ταύτης διπλὴν σειρὰν δωματίων.

Πρὸς νότον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος εὐρέθη μαρμάρινον βάθρον χαλκοῦ ἀνδριάντος φέρον τὴν Λατινικὴν ἐπιγραφὴν:

L(ncius) Cornelius L(uci) f(ilius) Sulla imper(ator)
Martei

Ἐξ ἧς ἐμφαίνεται ὅτι ὁ Σύλλας ἀνέθηκεν ἀνδριάντα τοῦ Ἄρεως μετὰ τὸ 82 π. Χ., ὅτε ἐγένετο στρατηγὸς αὐτοκράτωρ.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Βασιλικοῦ καὶ παρὰ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον ἐν τῷ χώρῳ τῆς ἀρχαίας Σικυῶνος ἐντὸς στοφιδάμπελου εὐρέθη ψηφιδωτὸν δάπεδον εἰκονίζον ἐντὸς κυκλικῆς ζώνης κενταύρους καλπάζοντας, φέροντας ἐν τῇ ἀριστερᾷ κλάδους δένδρων, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς χειρονομοῦντας. Ἡ ζώνη τῶν κενταύρων περιβάλλει ἐσωτερικὸν κύκλον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τρέχουσι κύκλω αἴγαγρος, γρῦψ καὶ ἄλλο νῦν κατεστραμμένον ζῶον. Τὰ γωνίας πληροῦσι καλλίγραμμα ἀνθέμια. Αἱ ψηφίδες εἶναι θαλάσσιαι λευκαὶ καὶ τεφρόχροοι, τὸ δὲ ὅλον σχέδιον καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ἐκτελέσεως ἀνάγουσι τὸ ἔργον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4^{ου}, ἂν μὴ καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος. Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι καὶ προηγουμένως εἶχον ἀνευρεθῆ κατὰ τὸν χώρον τοῦτον παρόμοια ψηφιδωτὰ δάπεδα, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὁ κ. Ὀρλάνδος ὅτι πρὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ ἡ ἀρχαιότερα πόλις ἔκειτο ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν προβούνων τοῦ ὄροπεδίου τῆς Νέας Σικυῶνος. Καὶ τὰ εὐρήματα τοῦ παρελθόντος ἔτους δεικνύουσι, καίπερ εὐάριθμα, τὴν ἐξαίρετον σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Σικυὼν ἀπὸ τε ἱστορικῆς καὶ ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως.

12. Ἐν Σπέτσαις ἐξακολουθῶν τὰς ἀνασκαφικὰς ἐρεῦνας τῆς Ἐταιρείας ὁ κ. Γ. Σωτηρίου συνεπλήρωσε τὴν ἀποκάλυψιν τῆς παρὰ τὸν Μύλον τοῦ Βρούστη βασιλικῆς καὶ ἔφερεν εἰς φῶς ὀλόκληρον τὸν νάρθηκα αὐτῆς, ἔχοντα πρὸς δυσμὰς κεντρικὴν πύλην καὶ ἀνὰ μίαν πυλίδα κατὰ τὰς στενὰς πλευράς. Ἀντὶ αἰθρίου ἔχομεν πρὸς δυσμὰς τοῦ νάρθηκος πλακόστρωτον αὐλήν, οὕτω δὲ ἐν τῷ συνόλῳ ἀποτελεῖται παλαιοχριστιανικὴ βασιλική, ἐπαρχιακοῦ τύπου, ἀνήκουσα εἰς τὸ δευτέρον ἡμισυ τοῦ 5^{ου} μ. Χ. αἰῶνος διὰ τε

τὸν ἀρχιτεκτονικὸν αὐτῆς τύπον καὶ διὰ τὸ σχῆμα τῆς ἀψίδος ὡς καὶ διὰ τὰ ἀνευρεθέντα τεμάχια ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, τῶν ὁποίων ἔν προέρχεται καὶ ἐξ ἀρχαιοτέρων ἐκεῖ Ῥωμαϊκῶν κτισμάτων. Προσέτι δὲ καὶ νομίσματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀνευρέθησαν ἐκεῖ. Ἐν δὲ χρυσοῦν νόμισμα τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' (518-527) εὑρέθη ἐν τῇ κάτωθεν τῆς βασιλικῆς παραλία. Κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Ἀναλήψεως εὑρέθη παλαιοχριστιανικὸν νεκροταφεῖον.

Ἀναζητῶν ὁ κ. Σωτηρίου ἔχνη τῶν κυρίως βυζαντινῶν χρόνων ἦτοι μεταξὺ 9^{ου} αἰῶνος καὶ τῆς ἀλώσεως, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρη τοιοῦτον συνοικισμόν, ἐκ δὲ τούτου συνάγει ὅτι ἡ νῆσος ἦτο ἐγκαταλελειμμένη κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Μόνον δὲ κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα ἀναφαίνονται ἔχνη μεταβυζαντινοῦ συνοικισμοῦ κατὰ τὴν θέσιν Καστέλλι, ὅπου οὗτος ἐκτείνεται ἐπὶ βουνοσειρᾶς βορειοδυτικῶς τῆς νήσου παρὰ τὴν συνοικίαν τῆς Κουνουπίτσας.

Εἰς τὸν συνοικισμόν τοῦτον ἀνήκουσι τρεῖς ναοί, εἰς μὲν ὁ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ τέλους τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ἄλλοι δὲ ὁ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ὁ τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ 18^{ου} αἰῶνος. Ὁ συνοικισμὸς οὗτος κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1769 ἕνεκα τῆς συμμετοχῆς τῶν Σπεισιωτῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ὁρλώφ, τότε δὲ ἡ πόλις ἐτράπη πρὸς τὴν παραλίαν, ἐπανελθούσα εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς θέσιν.

Οὕτως ἀνασυγκροτεῖται ἡ ἱστορία τῶν Σπεισῶν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον.

13. Τελευταία κατὰ τοπογραφικὴν σειρὰν ἀνασκαφὴ τῆς Ἐταιρείας εἶναι ἡ ἀπὸ ἐτῶν ἐκτελουμένη ἐν Ἀμνισῷ τῆς Κρήτης διὰ τοῦ κ. Σπ. Μαρινάτου, βοηθούτων τοῦ τε ἐπιμελητοῦ κ. Πέτρου καὶ τοῦ ἐκτάκτου ὑπαλλήλου κ. Ἰω. Ρίζου. Τὰ σχέδια ἐξετέλεσεν ὁ ἀρχιτέκτων κ. Στίκας. Κατὰ τὸ 1938 ἐκαθαρίσθη σχεδὸν ὅλη ἡ ἀνασκαπτέα περιοχὴ μέχρι βάθους ἑνὸς μέτρου, ὥστε νὰ δύναται ἀκωλύτως νὰ προχωρήσῃ βαθύτερον ἢ πραγμα-

τική έρευνα. "Όπου έγένετο ή έρευνα αύτη διεπιστώθη και πάλιν ή αύτή διαδοχή τών στρωμάτων ήτοι α) μέχρι βάρους 1 μέτρου στρώμα ρωμαϊκής και χριστιανικής πρωίμου εποχής, β) βαθύτερον στρώμα καθαράς άμμου και γ) βαθύτερον άκόμη μελανόν στρώμα περιέχον άφθονα κεκαυμένα και άκαυστα όστια. "Επειτα άπεκαλύφθη περαιτέρω ό μέγας Μινωικός τοίχος μέχρι 44 μέτρων έν συνόλω. "Ο τοίχος είναι έκ πωρίνων λίθων ούχι τής αύτης κατασκευής έφ' όσον προχωρεί προς νότον, έχει δέ κατά διαστήματα κλίμακας. Πιθανώτατον πόρισμα τής άνασκαφής είναι ότι δλόκληρος ό τοίχος είναι τής Μινωικής περιόδου, παρ' όλον ότι δέν είναι άκόμη σαφής ό προορισμός του οικοδομήματος. "Ο κ. Μαρινάτος εικάζει ότι τó βορειότατον τμήμα του τοίχου τούτου, συγκείμενον έκ μεγάλων πωρολίθων, τών όποίων τó μήκος φθάνει ένίοτε μέχρι 2^μ,80, άνήκει εις τήν Μεσομινωικήν περίοδον, ή δέ επέκτασις αύτου κατέρχεται μέχρι και τής ύστάτης ίσως "Υστερομινωικής περιόδου.

"Επί του Μινωικού τούτου κτίσματος έχει κατασκευασθῆ κατά τήν πρώιμον "Ελληνιστικήν περίοδον, ίσως δέ ήδη κατά τόν 4^{ον} π. Χ. αιώνα, τοίχος έλαφρότατα άποκλίνων του Μινωικού, συγκείμενος δέ όμοίως έκ πωρολίθων καλώς κατειργασμένων, διατηρούντων δέ άκόμη τó έξεργον τής μετακινήσεως. Μία σειρά μόνον τών λίθων τούτων σφύζεται, ύπ' αύτήν δέ ύπάρχει κατά τόπους ύποδομή σχηματίζουσα μετά τών Μινωικών λίθων τήν ευθυνηριάν του "Ελληνιστικού τοίχου. "Αλλά και ό τοίχος ούτος προφανώς όμοειδής προς τόν Μινωικόν βαινει κατ' ευθειαν άνευ τινός γωνίας ή άλλης ένδειξεως, ως προς τόν άγνωστον άκόμη προορισμόν του οικοδομήματος, και χαρακτηριστικός δια τήν συνέχειαν τής παραδόσεως και τής λατρείας. Τής λατρείας ταύτης τεκμήριον είναι ότι πρò του τοίχου τούτου και καθ' όλην σχεδόν τήν έκτασιν αύτου εύρέθησαν τά ίχνη μεγάλου ύπαιθριού βωμού, του όποιου τó κέντρον αντιστοιχεί προς τήν βορειότεραν κλίμακα. Τοιχαρία τина έντός τής έκτάσεως ταύτης φαίνεται ότι ήσαν αναλημματικά τών στρωμάτων τών θυσιών του βωμού, τά όποια

καλύπτουσι στρώματα τέφρας πλήρη ὀστέων καὶ ἄλλων ἀναθημάτων χαρακτηριστικῶν ἦτοι τεμάχια χαλκῶν τριπόδων, ἀκέφαλον εἰδῶλιον γυναικὸς γυμνῆς, πήλινον πτηνόν, ἡμισυ διπλοῦ πελέκεως, μικρὸν ἀσπίδιον ἔχον ἐπίσημον προτομὴν λέοντος, κατὰ τόπους δὲ γεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ ἀκέραια μικρὰ ἀγγεῖα μικρὸς χρυσοῦς ῥόδαξ, πράγματα ἐκ χαλκοῦ, φαγεντιανῆς καὶ ὑαλομάξης, κατὰ δὲ τὰ δυτικὰ κράσπεδα τοῦ βωμοῦ πλῆθος Ἑλληνιστικῶν ἀρυβαλλοειδῶν ληκυθίων.

Κατὰ τὸν χῶρον τοῦ βωμοῦ, ἀλλ' ὑπεράνω τοῦ μεσολαβοῦντος στρώματος τῆς ἄμμου ἀνευρέθησαν λείψανα κατοικιῶν εὐτελεστάτης κατασκευῆς, ἀνηκουσῶν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν περίοδον. Κινητὰ εὐρήματα εἶναι λύχνοι, ἀγγεῖα ἄχρωμα ἢ μετ' ἀραιοῦ γανώματος, τεμάχια τῆς Ἀρρετινῆς ἐρυθρᾶς ἀγγειοτεχνίας μετ' ἀναγλύφου διακοσμῆσεως, χαλκῶματα κ.ἄ. Μεταξὺ τούτων εὐρέθη καὶ ἐλεφάντινος Ἑλληνιστικὸς «σουγιᾶς» ἐν εἴδει ἀνθρωπίνης κνήμης φερούσης εἶδος ἐνδρομίδος. Πρὸς τούτοις εὐρέθη πώρινος ἀετὸς ἐπὶ βάρθρου καταλήγοντος εἰς ἔλικα, ἔχων περίπου φυσικὸν μέγεθος.

Παρὰ τὸν Ἑλληνιστικὸν τοῖχον εὐρέθη ὡσαύτως μικρὸς λάκκος θυσιῶν, πλήρης τεμαχιῶν μικρῶν ὀστέων κεκαυμένων ἐξ ἐριφίων ἢ ἀμνῶν γαλαθηνῶν, μικρῶν μονώτων κοτυλίσκων καὶ τεμαχιῶν ἀγγείων.

Βαθὺ δοκιμαστικὸν φρέαρ σκαφὲν μέχρι τοῦ φυσικοῦ βράχου εἰς βάθος 4^μ, 40 ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγροῦ, ἀπεκάλυψε τὸν βράχον ἰσοπεδωμένον καὶ διατεμνόμενον ὑπὸ τεχνητῶν ἀυλακώσεων (0,15×0,15). Ἐντὸς τούτων εὐρέθησαν ὄστρακα ἀγγείου Μεσομινωικοῦ ἔχοντος μελαμβαφῆ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ γραμμικὴν ἐρυθρὰν διακόσμησιν.

Μεταξὺ τῶν ἐκ τῶν ἱστορικῶν στρωμάτων προερχομένων ἐπιγραφῶν, μία ἔχει ἐξαίρετον σημασίαν, διότι λύει ὀριστικῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἐκεῖ λατρευομένης θεότητος.

Ἡ ἐπιγραφή λέγει: Οἱ κόσμοι οἱ σὺν Ὑπε|ργένει τῷ Κ|οίχιος Τηνὶ Θε|νάτα, διδάσκει δὲ σαφῶς ὅτι ὁ λατρευόμενος ἐκεῖ θεὸς εἶναι ὁ Ζεὺς Θε|νάτας, ἔχων τὸ ἐπίθετον ἀπὸ τῆς

πόλεως Θεωνῶν τῆς Κρήτης. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης συμπληροῦνται ἀσφαλῶς καὶ ἡ ἄλλοτε, τῷ 1934, εὑρεθεῖσα ἐκεῖ ἐπιγραφὴ: Τηνὶ Θενάτα | Παιδ]έρως, οὕτω δὲ ἡ λατρεία τοῦ Διὸς Θενάτα πιστοῦται διὰ διπλοῦ ἐπιγραφικοῦ μαρτυρίου.

Περὶ τῆς σχέσεως τῶν Θεωνῶν καὶ τοῦ Ὀμφαλίου πεδίου πρὸς τὸν Δία παρέχουσι πληροφορίας καὶ ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος καὶ ἰδίᾳ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης V, 70, 4 καὶ ὁ ὕμνος εἰς Δία τοῦ Καλλιμάχου στ. 42 ἐ., ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ὅτι μεταφερομένου τοῦ νηπίου Διὸς ὑπὸ τῶν Κουρήτων παρὰ τὰς Θενάς ἀπέπεσεν αὐτοῦ ὁ ὀμφάλιος λῶρος, τὸ δὲ πεδῖον ἐπεκλήθη Ὀμφάλιον. Πρόκειται ἄρα περὶ τοῦ Κρηταγενοῦς Διὸς, οὕτω δ' ἐρμηνεύεται ἡ μακροτάτη ἐν Ἀμνισῷ λατρεία διατηρηθεῖσα ἀδιάσπαστος ἀπὸ τῆς Μινωικῆς μέχρι τῆς Ῥωμαϊκῆς περιόδου, προσδίδουσα δὲ ἰδίαν σημασίαν ἱστορικὴν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ Ἀμνισοῦ.

Ὁ κ. Μαρινᾶτος ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῶν ἐπιγραφικῶν τούτων εὐρημάτων ἐξετάζει λεπτομερέστερον ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ καὶ τὸ τοπογραφικὸν ζήτημα περὶ τῆς θέσεως τῶν Θεωνῶν καὶ τοῦ Ὀμφαλίου πεδίου, ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἀμνισόν, τὸν ποταμὸν Τρίτωνα καὶ τὰ ἄλλα συναφεῖ καὶ ἐξαιρετοῦ σημασίας ζητήματα.

Γοιᾶυτι ὑπῆρξεν ἡ πλουσία συγκομιδὴ τῆς ἀνασκαφικῆς ἐργασίας τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1938, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε διὰ τὸ Ἴδρυμα ἡμῶν καὶ ἔτος χαρᾶς καὶ πανηγύρεως.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀπὸ τῆς 23^{ης} μέχρι τῆς 27^{ης} Ὀκτωβρίου 1938 ἐώρτασε τὴν συμπλήρωσιν τῆς πρώτης αὐτῆς ἑκατονταετίας μετὰ λαμπρότητος καὶ πανελληνίου τε καὶ διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως, ἡ ὁποία κεντρίζει βαθύτατα τὴν φιλοτιμίαν αὐτῆς καὶ ὑπεκκαίει ζωηρότατα τὸν ζῆλόν της πρὸς μέλλουσαν συνέχειαν ἀνταξίαν καὶ ὑπερέραν τῆς προηγηθείσης δράσεως.

Προεξάρχοντος τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Προέδρου καὶ Βασιλέως, συμπαραστατοῦντος δὲ καὶ συνεπικουροῦντος προθυμότατα τοῦ Ἐξοχωτάτου Πρωθυπουργοῦ τῆς χώρας συνεκεντρώθησαν τῇ 23^ῃ Ὀκτωβρίου ἐπὶ τῆς αἰωνίας Ἀκροπόλεως πατοῦντιες μετ' εὐλαβείας

τὸ ἱερὸν δάπεδον μνημείου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ἀκατάλυτον σύμβολον τοῦ Ἑλληνικοῦ δαιμονίου, διὰ δὲ τὴν ἡμετέραν Ἐταιρείαν τὴν κολυμβήθραν τοῦ Ἐθνικοῦ αὐτῆς βαπτίσματος — πενήκοντα ἄλλοδαποὶ ἀντιπρόσωποι ἐκπροσωποῦντες δέκα τέσσαρας ξένας χώρας καὶ πενήκοντα ὀκτὼ ἔνδοξα ξένα ἐπιστημονικὰ καθιδρύματα, συνεώρτασαν δὲ μετὰ τῶν 26 Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων καὶ ἀπειροπληθῶν θαυμαστῶν καὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἐν Ἀθήναις διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων τὴν λαμπρὰν δρᾶσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπευφημοῦντες ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ συντελείᾳ ἑκατονταετῶν ἀγώνων καὶ μόχθων ὑπὲρ τῆς κατ' ἔξοχὴν Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν συνεκεντρώθη καὶ πάλιν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἀθηνῶν ἡ ἱερὰ θεωρία, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία βαθύτατα συγκεκινημένη καὶ εὐγνώμων ἐδέχθη τοὺς πλήρεις εὐμενεστάτης διαθέσεως πανηγυρικοὺς χαιρετισμοὺς τῶν ἐν τῇ διεθνεῖ ἐπιστήμῃ συναθλητῶν καὶ ἐγένετο ὁ στόχος τιμῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἡ μετριοφροσύνη ἡμῶν ἐμποδίζει πᾶσαν ἀλαζονείαν καὶ ὑπεροψίαν, ἡ δὲ κεντρισθεῖσα φιλοτιμία ὠθεῖ πρὸς ἐργασίαν εἰς δικαίωσιν τῆς ἀγαθῆς γνώμης.

Καὶ τὸ χρυσοῦν μετᾶλλιον τῆς Ἀκαδημίας ἡμῶν καὶ τὸ περίπυστον μετᾶλλιον τοῦ Winckelmann τοῦ ἐν Βερολίνῳ Ἀρχαιολογικοῦ Καθιδρύματος τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, τὸ τρίτον μόλις ἀπονεμόμενον ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ, καὶ τὰ ψηφίσματα καὶ πολυτελῆ συγχαρητήρια γράμματα καὶ αἱ ἀναμνηστικαὶ δωρεαὶ ὑπερενεήκοντα ἄλλων ξένων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων, Ἀκαδημιῶν, Πανεπιστημίων, Ἐπιστημονικῶν Ἐταιρειῶν καὶ διαπρεπεστάτων ἀνδρῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἐξαιρομεν τὰ συγχαρητήρια γράμματα τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Πρίγκιπος Διαδόχου τῆς Σουηδίας Γουσταύου Ἀδόλφου, τῶν Ὑπουργῶν τῆς Παιδείας τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἰταλίας, τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων καὶ τοῦ Πολυτεχνείου τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων καὶ Ἐταιρειῶν — πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι δι' ἡμᾶς πολὺ-

τιμον θησαυρὸν καὶ ἀνεξάντλητον πηγὴν ἐπιρρώσεως τῆς ψυχῆς.

Ἄλλὰ μήπως ὁ πανηγυρικὸς τόμος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, τοῦ ὁποίου μόνον τὸ ἥμισυ ἐξεδόθη, δὲν ἀποτελεῖ μνημεῖον τῆς διεθνοῦς ἐν τῇ Ἐταιρείᾳ συνεργασίας καὶ τῆς παγκοσμίου πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆς στοργῆς;

Ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐδημοσιεύθησαν πενήκοντα ἀρχαιολογικαὶ πραγματεῖαι ἀνήκουσαι ἔνδεκα μὲν εἰς Ἑλληνας, πέντε δὲ εἰς Ἄγγλους, ἕξ εἰς Ἀμερικανούς, μία εἰς Βέλγον, πέντε εἰς Γάλλους δέκα πέντε εἰς Γερμανούς, μία εἰς Δανόν, δύο εἰς Ἑλβετούς, μία εἰς Ἴταλόν, μία εἰς Νορβηγὸν καὶ δύο εἰς Ρουμάνους ἀρχαιολόγους, πραγματευομένους πάντας ἀξιολογώτατα θέματα.

Ἄλλὰ καὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ πανηγυρικοῦ τόμου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ὑπὸ ἐκτύπωσιν, ἰσαριθμούς μέλλει νὰ περιλάβῃ πραγματείας καὶ τὴν αὐτὴν θὰ δεικνύῃ διεθνῇ σύνθεσιν.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἐξέδωκεν ἀντὶ πάσης Ἱστορίας τῆς δράσεως αὐτῆς ἀναμνηστικὸν τόμον ἐξ 104 σελίδων, περιέχοντα τὸ ἔργον τῆς Ἐταιρείας ἐν ἀλφαβητικῇ διατάξει εἰς δύο εὐρετήρια (τοπογραφικόν τε καὶ ὀνομαστικόν), ὥστε οὐχὶ μόνον ἡ πολυσχιδῆς τοῦ Ἰδρύματος δράσις νὰ εἶναι εὐσύνοπτος, ἀλλὰ καὶ αἱ μελέται τῶν ἀρχαιολόγων νὰ διευκολυνθῶσιν, ἰδίᾳ δὲ ὡς πρὸς τὰς παλαιότερας περιόδους τῆς Ἐταιρείας.

Παρὰ ταῦτα ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἐξέδωκε τῶν Πρακτικῶν τὸν τόμον τοῦ 1937 καὶ ἤρχισε τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τοῦ τόμου τοῦ ἔτους 1938 τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, ἑδαπάνησε δὲ 84000 περίπου δραχμῶν πρὸς πλουτισμὸν τῆς Βιβλιοθήκης αὐτῆς, ἡ ὁποία συνυπολογιζομένων καὶ τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἀνταλλαγῶν ἠϋξήθη κατὰ 391 τόμους.

Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τῆς ἑκατονταετηρίδος εὐρίσκεται περὶ τὸ πέρας τῆς ἐκτύπωσης τὸ Λεύκωμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐταιρεία ἐνόμισε καθῆκον, ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς δημοσιεύουσα τὰς εἰκόνας πάντων ἐκείνων, οἵτινες ἰδιαίτερον διεδήλωσαν στοργὴν πρὸς τὸ ἔργον τῆς Ἐταιρείας, εὐηργέτησαν

αὐτὴν εἴτε χρηματικῶς εἴτε ἐπιστημονικῶς καὶ ἐστήριξαν τὴν πολύμοχθον αὐτῆς σταδιοδρομίαν.

Ἄλλ' ἐπιθυμοῦσα ἡ Ἐταιρεία, ὅπως αἱ διεξαχθεῖσαι ἐορταὶ τῆς ἑκατονταετηρίδος καὶ αἱ γενόμεναι κατ' αὐτὰς ὁμιλίαι παραδοθῶσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τῶν ἐταίρων καὶ εὐρύτερον τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος πρὸς διδασκαλίαν καὶ τροφήν τῆς φιλοτιμίας καὶ συνέχειαν ἔργων ἀγαθῶν, θὰ ἐκδώσῃ προσεχῶς ἴδιον τεῦχος.

Πάντα ὁμως ταῦτα δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀγάγῃ εἰς αἴσιον πέρας ἡ Ἐταιρεία, ἐὰν δὲν ἐτύγχανε τῆς ἐκτάκτου χρηματικῆς χορηγίας ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῇ εὐμενεῖ συγκαταθέσει τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτῆς, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ πάλιν ἐκφράζει τὸ Συμβούλιον τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ καὶ πλήρη σεβασμοῦ εὐγνωμοσύνην. Ὡσαύτως τὸ Συμβούλιον ἀπευθύνει θεομὰς καὶ εἰλικρινεῖς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Διοικητὴν τῆς Πρωτευούσης κ. Κ. Κοτζιᾶν, διότι καὶ δι' ἰδίας συμβολῆς εὐηρεστήθη νὰ λαμπρύνῃ τὰς ἐορτὰς ἡμῶν, ἐκδηλῶν οὕτω τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἔργον τῆς Ἐταιρείας.

Ὅμοίως ἐκφράζει τὸ Συμβούλιον θερμοτάτας εὐχαριστίας πρὸς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν καὶ τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Β. Θεάτρου διὰ τὴν ἐνεργὸν αὐτοῦ καὶ πρόθυμον συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων καὶ τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν ἐκφράζει τὸ Συμβούλιον τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην, διότι διὰ τῆς πολυτίμου αὐτῶν συμμετοχῆς κατὰ τὴν πρώτην πανηγυρικὴν συνεδρίαν σημαντικῶς συνετέλεσαν εἰς τὴν ὄλην ἀγαθωτάτην ἐντύπωσιν τῆς ἐορτῆς.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἐπιθυμοῦσα νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν διεθνήν ἐπιστήμην τὰς πρὸς τὸ ἴδρυμα ἀπευθυνθείσας πολλαπλᾶς φιλοφρονησεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς ἑκατονταετίας, ἐθέσπισε μὲν δι' ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἐταίρων τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου συμβούλου, προωρισμένον εἰς παλαιμάχους ἀρχαιολόγους καὶ προϋπάρξαντας ἤδη ἐπιτίμους ἐταίρους, ὠνόμασε δὲ ἐπιτίμους συμβούλους τριάκοντα, ἐπιτίμους ἐταίρους

τριάκοντα ἑπτὰ καὶ ἀντεπιστέλλοντας ἑταίρους ὀκτώ. Τὰ οἰκεία διπλώματα ἐπεδόθησαν εἰς τοὺς ἕκ τῶν τιμωμένων παρόντας κατὰ τὴν δευτέραν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς ἑκατονταετηρίδος.

Εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, ὅστις ἠϋδόκησε νὰ προεδρεύσῃ τῶν συνεδριῶν τούτων περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν ΑΑ. ΒΒ. ΥΥ. τῶν Πριγκίπων καὶ Πριγκιπισσῶν τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου καὶ σήμερον εὐδοκεῖ καθ' ὅμοιον τρόπον νὰ τιμήσῃ τὴν Γενικὴν ταύτην Συνέλευσιν¹ συνεχίζων τὴν ὑψηλὴν Αὐτοῦ οἰκογενειακὴν καὶ προσωπικὴν παράδοσιν τὸ Συμβούλιον ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην αὐτοῦ εὐλάβειαν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, τῆς ὁποίας ἡ ἀποστολὴ ἐφάνη λαμπρότερον κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος, ὑπῆρξεν ὁ κυριώτατος πρόδρομος, νῦν δὲ συνεργάτης τῆς Ἀκαδημίας, ἀκαδημαϊκὸν καὶ αὐτὴ ἐπιτελοῦσα ἔργον, ἀνήκουσα δὲ εἰδικώτερον εἰς τὸ ἔθνος συσσωρεύει ὁσημέραι ἀφθονώτερον ἱστορικὸν θησαυρὸν καὶ ἀνυποῖ τὴν ἠθικὴν πυραμίδα τοῦ Ἑθνους, ἡ ὁποία εἶναι ὁ μέγας δείκτης τῆς προόδου τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ «διὰ τὸ μηδεμίαν ἐτοιμοτέρα εἶναι τοῖς ἀνθρώποις διόρθωσιν τῆς τῶν προγεγενημένων πράξεων ἐπιστήμης».

¹ Κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 26ης Μαρτίου 1939 πλὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως παρέστησαν καὶ ἡ Α. Β. Υ. ὁ Διάδοχος τοῦ Θρόνου Παῦλος μετὰ τῆς Α. Β. Υ. τῆς Πριγκιπίσσης Φρειδερίκης καὶ ἡ Α. Β. Υ. ὁ Πριγκιπ Χριστόφορος.